

ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ТАЛААРХ ГАДААДЫН ЗАРИМ ОРНЫ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

*И.Жаргалзаяабямба,
Д.Жигваагүнсэл, Ө.Мөнхтунгалаа*

Судалгааны товч дүгнэлт:

- Судалгаанд Бүгд Найрамдах Турк Улсын шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн чиг үүрэг, уг байгууллагын гишүүдийг хэрхэн томилдог талаарх эрх зүйн зохицуулалт, Мексик, Бүгд Найрамдах Колумб улсуудын шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн эрх зүйн зохицуулалтын тойм, Латин Америкийн нийт 15 улсын шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн бүрэн эрх, чиг үүрэг, гишүүдийн тоо, бүрэн эрхийн хугацааны талаарх мэдээллийг хавсралтаар бэлтгэлээ. */Дэлгэрэнгүйг хавсралтаас үзнэ үү/*
- Судалгаанд хамрагдсан орнуудад шүүгчийн хараат бус байдлыг хангах үүрэг бүхий бие даасан байгууллага шүүхийн ерөнхий зөвлөлтэй. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн үндсэн чиг үүргийг Үндсэн хуулиар, чиг үүрэг, бүрэлдэхүүн, бүрэн эрхийн талаар бие даасан хуулиар тус тус зохицуулсан байна. Бүгд Найрамдах Турк, Мексик, Бүгд Найрамдах Колумб улсуудад зөвлөлийн орон тооны гишүүдийг Ерөнхийлөгч томилдог нийтлэг зохицуулалт байна. *Тухайлбал*, Бүгд Найрамдах Турк улсад Улсын Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, Улсын Ерөнхий Прокурорыг Ерөнхийлөгч, орон тооны бус гишүүдийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс сонгосон бусад шүүхийн шүүгч нараас тус тус томилдог.
- Харин Латин Америкийн орнуудад 1980-аад оноос АНУ-ын Засгийн газрын дэмжлэгтэйгээр шүүхийн шинэчлэлийн үйл ажиллагааг нэвтрүүлж эхэлсэн бөгөөд шүүхийн зөвлөлийг байгуулсны үр дүнд тулгамдсан асуудлуудаа тодорхойлж эрх зүйн баримт бичгүүдийг шинэчилж эхэлжээ. Эдгээр орнуудад тодорхой нэг улс төрийн эрх ашгийн төлөөлөл биш, мэргэжлийн ур чадвартай, хараат бус, бие даасан байдлыг илүүд үздэг байна.

1.БҮГД НАЙРАМДАХ ТУРК УЛС⁵⁸

Бүгд Найрамдах Турк Улсын Шүүгчдийн болон Прокурорын дээд хорооны бүтэц, орон тоо, чиг үүрэг, бүрэн эрхийг Үндсэн хуулийн 159 дүгээр зүйл болон 1981 оны 2461 дугаар Шүүгчдийн болон Прокурорын Дээд Хорооны тухай **хуулиар тус тус тогтоосон байдаг**.

Тус хороо нь шүүхийн бие даасан байдал, шүүгчийн хараат бус байх зарчмын үндсэн дээр байгуулагдсан бөгөөд Шүүх, шүүгч, эсхүл прокурорын орон тоог хасах, шүүхийн шүүн таслах тойргийг өөрчлөх асуудлаарх Хууль зүйн сайдын саналыг хэлэлцэн шийдвэрлэх ба түүнчлэн Үндсэн хууль болон хуульд заасан бусад бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ. Турк Улсын Үндсэн хуулийн 159-р зүйлд зааснаар Шүүгч болон прокуроруудад үүрэгт ажлаа хууль, дүрэм журмын дагуу гүйцэтгэхэд нь хууль ёсны хяналт тавьж, удирдан чиглүүлэх, үүрэгт ажлаа гүйцэтгэх үедээ хууль зөрчсөн эсэхийг нь хянан шалгах, зан авир ба үйл үйлдэл нь үүрэгт ажлын шалгууртай нийцэж буй эсэхийг хянах, мөрдөн байцаах эрхтэй ба Хууль зүйн сайд яамны аппаратад түр болон байнга ажиллах шүүгч, прокурорын зөвшөөрлийг аван, тэдгээрийг томилох **бүрэн эрхтэй**.

⁵⁸The Turkish high council of judges and Prosecutors in the context of judicial Independence and accountability -<http://www.taa.gov.tr/indir/the-turkish-high-council-of-judges-and-puresecutors-in-the-context-of-judicial-independence-and-accountability->

Шүүгчдийн болон Прокурорын дээд хороог 1981 оны Шүүгчдийн болон Прокурорын Дээд Хорооны тухай /№ 2461/ хуулиар байгуулсан бөгөөд хуулийн 4 дүгээр зүйлд Хороо дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлэхээр заасан байна.⁵⁹ Үүнд:

- Дээд шүүх болон Захиргааны дээд шүүхийн гишүүнийг сонгох;
- Шүүх, шүүгч, прокурорын орон тоог хасах, шүүхийн шүүн таслах тойргийг өөрчлөх асуудлаарх Хууль зүйн яамны саналыг шийдвэрлэх;
- Шүүгч болон прокурорын;
 - а/ мэргэжлээр нь хүлээн зөвшөөрөх
 - б/ зэрэг дэв дээшлүүлэх, нэгдүгээр зэрэг олгох
 - в/ түр бүрэн эрх олгох
 - г/ томилох, сэлгэн ажиллуулах
 - д/ орон тоо хуваарилах
 - е/ мэргэжлээрээ ажиллахад тохиромжгүй бол зохих шийдвэр гаргах
 - ё/ сахилгын шийтгэл ногдуулах, ажлаас нь чөлөөлөх.
- Үндсэн хууль болон хуульд заасан бусад чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

Шүүгч, прокурортой холбоотой дээр дурдсанаас бусад үйл ажиллагааг Хууль зүйн яам хэрэгжүүлнэ. Шүүгчдийн болон Прокурорын Дээд Хороо нь бие даасан байна.

Харин Турк Улсын Үндсэн хуулийн 159-р зүйлд хорооны бүтэц, орон тоог тодорхой заасан байдаг. Тухайлбал, Хороо нь орон тооны 22 ба орон тооны бус 12 гишүүнээс бүрдэх бөгөөд гурван танхимтай. Шүүгчдийн болон Прокурорын дээд хорооны дарга нь Хууль зүйн сайд байна. Хууль зүйн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга албан тушаалаараа тус хорооны гишүүн байна. Хорооны Ерөнхийлөгч нь тус хороог төлөөлөн удирдах боловч танхимуудын үйл ажиллагаанд оролцох ёсгүй байдаг. Хороо нь танхимуудын тэргүүнийг тус тусын гишүүдээс сонгох ба, улмаар танхимуудын тэргүүнээс Дэд Ерөнхийлөгчийг сонгоно. Ерөнхийлөгч нь Дэд Ерөнхийлөгчид өөрийн зарим эрх мэдлийг шилжүүлж болно. Хорооны гишүүдийг дараах байдлаар сонгоно. Үүнд:

- Хорооны орон тооны 4 гишүүнийг Улсын Ерөнхийлөгч хуулийн салбарын багш нар ба хуульчдаас,
- Хорооны үндсэн орон тооны болон орон тооны бус гурав гурван гишүүнийг Дээд Шүүхийн нийт гишүүний хурлаас,
- орон тооны 2 болон орон тооны бус 2 гишүүнийг Захиргааны дээд шүүхийн нийт гишүүний хурлаас,
- орон тооны 1 болон орон тооны бус 1 гишүүнийг Туркийн Шүүхийн Академийн нийт гишүүдийн хурлаас,
- орон тооны 7 ба орон тооны бус 4 гишүүнийг иргэний шүүх ба улсын прокуророос нэгдүгээр зэргийн шүүгчид тавигдах шаардлагыг хангасан шүүгч нараас,
- орон тооны 3 ба орон тооны бус 2 гишүүнийг захиргааны шүүх ба улсын прокуророос нэгдүгээр зэргийн шүүгчид тавигдах шаардлагыг хангасан шүүгч нараас нууц санал хураалтаар тус тус дөрвөн жилийн хугацаатай сонгоно. Хугацаа нь дууссан гишүүн дахин сонгогдож болно.

Хорооны гишүүдийн сонгууль нь гишүүдийн албан хугацаа дуусахаас 60 хоногийн өмнө зохион байгуулагдах ёстой. Тус хороонд Улсын Ерөнхийлөгчийн томилсон гишүүдээс албан хугацаа дуусахаас өмнө чөлөөлөгдвөл, тийнхүү чөлөөлөгдсөнөөс хойш 60 хоногийн дотор шинэ гишүүнийг томилно. Бусад гишүүдээс чөлөөлөгдсөн тохиолдолд үлдэж буй албан хугацааг нь орон тооны бус гишүүд гүйцэтгэнэ.

⁵⁹Улсын Их Хурлын Тамгын газар, Судалгааны эмхэтгэл IV боть, 140-145-р хуудас.

Шүүгчдийн болон Прокурорын Дээд Хороо ердийн болон Захиргааны шүүхийн шүүгч болон прокурорыг мэргэжлээр нь хүлээн зөвшөөрч, томилох, сэлгэн ажиллуулах, түр бүрэн эрх олгох, зэрэг дэв дээшлүүлэх, нэгдүгээр зэрэг олгох, орон тоо хуваарилах, мэргэжлээрээ ажиллахад тохиромжгүй бол шийдвэр гаргах, сахилгын шийтгэл ногдуулах, ажлаас нь чөлөөлөх шийдвэр гаргана.

2.МЕКСИК

Мексикийн шүүхийн тогтолцоог Дээд шүүх тэргүүлэх ба хамтын тойргийн шүүх, нэгдмэл тойргийн шүүх, дүүргийн шүүх болон 1995 онд хүчин төгөлдөр болсон Үндсэн хуулийн нэмэлтийн дагуу 104 дүгээр зүйлийн Е бүлэгт⁶⁰ Холбооны тангарагтны шүүх, Холбооны шүүхийн зөвлөлөөс бүрдэнэ.

Холбооны шүүхийн зөвлөл /*Council of the federal judiciary*/ - ийн үндсэн чиг үүрэг: *Холбооны шүүхийн тухай хуулийн 6 дугаар бүлгийн 1 хэсэгт /Organic law of the federal judicial branch, section 1/*⁶¹ Холбооны шүүхийн зөвлөл нь шүүх, шүүгчийн шүүн таслах ажиллагаанд оролцохгүйгээр шүүхийн бие даасан байдлыг хангах үүрэг бүхий шүүх эрх мэдлийн дотоод гүйцэтгэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ. 1995 онд шүүхийн шинэтгэлийн хүрээнд давж заалдах болон доод шатны холбооны шүүхийн шүүгчид, шүүхийн нарийн бичгийн дарга нарын сонгон шалгаруулалтаар сонгон авсан, үйл ажиллагаагаа өөрөө зохицуулдаг холбооны дээд шүүхээс бусад холбооны шүүхийн үйл ажиллагааг зохион байгуулалт, боловсон хүчний удирдлагаар хангах зорилгоор шүүхийн хараат бус зөвлөлийг байгуулсан. Зөвлөл нь шүүгч, магистратыг сонгон шалгаруулах, томилж, чөлөөлөх, шүүгчдийн үйл ажиллагааны талаар мөрдөн шалгалт явуулах, тэдэнд сахилгын шийтгэл ногдуулах, үнэлэх, шүүгчдийн сургалт, дээд шүүхийн төсөв захиран зарцуулах, хориг тавих зэрэг асуудлаар захиргааны дүрэм журмын дагуу хяналт тавина.

Холбооны шүүхийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүн ба бүрэн эрхийн хугацаа: Зөвлөл нь нийт 7 гишүүний бүрэлдэхүүнтэй бөгөөд түүний бүрэлдэхүүнд дээд шүүхийн ерөнхий шүүгч, давж заалдах шатны шүүгч 2, дүүргийн шүүгч 1, Сенатын төлөөлөгч 2, засгийн газрын гишүүн 1 тус тус ордог. 1999 оноос хойш Холбооны шүүхийн зөвлөл нь дээд шүүхээс бүх шүүгчдээ томилсон байна. Холбооны шүүхийн зөвлөлийн гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа 5 жил бөгөөд нэг удаа улируулан сонгож болно.⁶²

Холбооны шүүхийн ерөнхий зөвлөл орон тооны гишүүдийг нэр дэвшигчдээс нууц санал хураалтаар Ерөнхийлөгч томилно. Холбооны шүүхийн зөвлөлийн ажлын алба нь 2 гүйцэтгэх нарийн бичгийн даргатай.

1. Захиргааны гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга
2. Сахилгын гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга

Гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга хууль зүйн мэргэжилтэй, мэргэжлээрээ 5-аас доошгүй жил ажилласан туршлагатай байх шаардлагатай.

3.БҮГД НАЙРАМДАХ КОЛУМБ УЛС

1991 оны Үндсэн хуулиар /*Colombia's Constitution of 1991 with Amendments*⁶³ шүүх эрх мэдлийн бие даасан, хараат бус байгууллагатай байхаар заажээ. Үндсэн хуульд зааснаар Колумб улсад ердийн, захиргааны, үндсэн хуулийн, тусгай шүүхийн тогтолцоотой.

⁶⁰Mexico and its Legal System, <http://www.llrx.com/mexicolegalsystem.htm>

⁶¹Холбооны шүүхийн тухай хууль, http://www.trife.gob.mx/sites/default/files/LOPJF_ingles%2026_may_2011.pdf

⁶²Латин Америкийн шүүхийн шинэтгэл, Линн Хаммерпен, <http://law.wisc.edu/gls/lhdjc.pdf>

⁶³Колумбын Үндсэн хууль, 1991, https://www.constituteproject.org/constitution/Colombia_2005.pdf

Шүүхийн дээд зөвлөлийн үндсэн чиг үүрэг: 1991 оны Үндсэн хуулийн 7 дугаар бүлгийн 254-257 дугаар зүйлд Шүүхийн дээд зөвлөлийн чиг үүргийг хуульчилсан байна. Шүүхийн дээд зөвлөл *The superior Council of the Judicature* нь хараат бус байгууллага бөгөөд шүүгчдийн нийгэмлэгийг удирдана. Шүүхийн дээд зөвлөл нь шүүгчийн албан тушаалд дэвших хүмүүсийн нэрсийн жагсаалт гаргах, шүүх эрх мэдлийн байгууллагын төлөөлөгч болон өмгөөлөгч нарын сахилгын асуудлыг хэлэлцэж тэдгээрт хариуцлага ногдуулах, хуулийн товчоо, корпорацийн ажлын үр дүнг шалгах, шүүх эрх мэдлийн байгууллагын төсвийг бэлтгэж Засгийн газарт шилжүүлэх, төрөл бүрийн шүүхийн харьяаллын асуудлаар гарсан маргааныг шийдвэрлэнэ.

Захиргааны танхим нь төлөвлөлт, төсөв, шүүхийн тухай шийдвэр гаргах ба дотоод журам, шинэ хуулийн төсөлд санал гаргах эрхтэй. Сахилгын танхимд хориг тавих арга хэмжээг судална.

Шүүхийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүн ба бүрэн эрхийн хугацаа: Зөвлөл нь нийт 13 гишүүний бүрэлдэхүүнтэй. Тус зөвлөл нь 2 танхимаас бүрдэнэ. Үүнд:

- Захиргааны танхим
- Сахилгын танхим

Захиргааны танхим нь 8 жилийн хугацаагаар сонгогдсон 6 гишүүнтэй, Зөвлөл нь нийт 13 гишүүний бүрэлдэхүүнтэй бөгөөд түүний бүрэлдэхүүнд дээд шүүхийн шүүгч 2, Үндсэн хуулийн шүүхийн шүүгч 1, төрийн зөвлөлөөс 3 гишүүнийг сонгоно.

Сахилгын танхим нь Засгийн газраас санал болгосноор Үндэсний конгрессоос 8 жилийн хугацаагаар сонгогдсон 6 гишүүнтэй. Тэдгээрийг дахин томилохгүй. Шүүхийн зөвлөлийн гишүүн нь Колумб улсын иргэн, 35-аас дээш насны хууль зүйн салбарт 10-аас доошгүй жил ажилласан байх нийтлэг шалгуур тавьдаг байна.

ХАВСРАЛТ

ЛАТИН АМЕРИКИЙН ОРНУУДЫН ШҮҮХИЙН ЗӨВЛӨЛ

№	Улсын нэр	Гишүүдийн тоо	Томилгоо	Бүрэн эрхийн хугацаа	Бүрэн эрх, чиг үүрэг
1.	АРГЕНТИН	20 гишүүнтэй: -Ерөнхий шүүгчид- 4, -Конгрессын төлөөлөгчид- 8, -хуульч-4, -төлөөлөн гүйцэтгэх-1, -эрдэмтэн-2.	Шүүгчдийг хуулийн сонгон шалгаруулалтаар Ерөнхийлөгч тус бүрд нь томилно. Хуульчид болон эрдэмтдийг мэргэжлийн холбоогоор сонгоно. Төлөөлөн гүйцэтгэх ажилтныг сонгоно.	4 жил, улируулан сонгож болно.	-Удирдан чиглүүлэх, анхан шатны болон давж заалдах шатны шүүгчийн сургалт явуулах -Шүүхийн захиргааны болон гүйцэтгэх захиргааны ажилчдыг томилох асуудлаар байгууллагын дүрэм ба төсвийг бэлтгэх. -Дээд шүүх (SCJ) болон шүүхийн давж заалдах, өдөр тутмын үйл ажиллагаанд хяналт тавих болон шүүхийн үйл ажиллагааг хангах -Хууль зүйн яам нь шүүгчийг шилжүүлэх чадварт энэ хуулийн дагуу маргаан шийдвэрлэнэ.
2.	БОЛИВИ	5 гишүүнтэй : -Ерөнхий шүүгч, -Зөвлөлийн гишүүд-4.	Ассамблейн чуулганаас зөвлөлийн гишүүдийг сонгоно.	10 жил, улиран сонгогдож болно.	-Конгрессын санал болгосноор шүүгчдийг сонгоно. -Төсвийг захиран зарцуулах болон захиргааны удирдлагыг хангах -Шүүхийн сургууль, сахилгын ажиллагааг зөрчих үйлдэлд (гэмт хэрэг) арга хэмжээ авах
3.	БРАЗИЛ	5 гишүүнтэй : -ерөнхийлөгч, -дэд ерөнхийлөгч, -дээд шүүхийн-3 гишүүнтэй.	Дээд шүүхээс сонгогдоно.	Анхан шатны албан нөхцөлийн дагуу	-
4.	КОЛУМБ	13 гишүүнтэй: -захиргааны танхим- 6, -сахилгын танхим- 7	Захиргааны танхимд: -Дээд шүүхээс -2, -Үндсэн хуулийн шүүхээс -1, -Төрийн Зөвлөлөөс-3 байна. Сахилгын танхимд: Конгрессоос 7 гишүүнийг жагсаалтаар ирүүлнэ.	8 жил, албан тушаалд томилох,	-Захиргааны ажилтныг сонгон шалгаруулж, хяналт тавина. -Захиргааны танхим, төлөөлөлт, төсөв, шүүхийн тухай шийдвэр гаргах ба дотоод журам, шинэ хуулийн төсөлд санал өгч болно. -Сахилгын танхимд хориг тавих арга хэмжээг судална.

5.	КОСТА РИКА	5 гишүүнтэй: -Ерөнхий шүүгч -1, -Дээд зөвлөл-1, Шүүхийн гишүүн -сургалтын зөвлөл-2, -давж заалдах шатны шүүгч-1	Дээд шүүх томилно. (захиргааны сонгон шалгаруулалтын жагсаалтаас)	2 жил, Улиран сонгоно.	-Шүүхийн зөвлөл болон шүүхийн шаардлагад нийцсэн үйл ажиллагаанд шүүхийн зөвлөлийн нэр дэвшигчийг сонгон шалгаруулах -Шүүхийн зөвлөлийн сургууль болон сургалтын зөвлөмжийг тодорхойлох
6.	ДОМИНИКА	7 гишүүнтэй : -Ерөнхийлөгч, -Сенатын ерөнхийлөгч, -Сенатын орлогч дарга, -дээд шүүхийн шүүгч-1, -шүүгч-1, -сенатор-1, -орлогч дарга-1	Дээд шүүх, Сенат, Танхимаас сонгогдсон гишүүдээс бусад албан тушаалаас тус тус сонгоно.	Урт хугацаанд сонгоно.	Дээд шүүх тодорхойлно.
7.	ЭКВАДОР	8 гишүүнтэй : -Дээд шүүхийн ерөнхийлөгч, -Дээд шүүхийн гишүүд- 4, -сургуулийн хуулийн төлөөлөгч-1, -нийгэмлэгээс-1, -шүүхийн холбоо-1.	Тухайн байгууллагын сонгосон ажилтныг дээд шүүх томилно. Дээд шүүхийн ерөнхийлөгчөөс бусад бүх хуульч байх ёстой. Идэвхтэй шүүгч, албан тушаалтан нэр дэвшүүлж болно.	6 жил, хязгааргүй, улируулан сонгож болно.	-Шүүгчдийг (дээд шүүх, доод шатны шүүхэд томилдог байх зарчмаар) сонгоно. -шүүхийн нөөцөд хяналт тавих; -дотоод захиргааны болон санхүүгийн журмыг тодорхойлж, бүх худалдан авалтын гэрээг батална.
8.	САЛЬВАДОР	6 гишүүнтэй : -хуульч-3, -хуулийн профессор-1 -терийн их дээд сургууль- 1 -хувийн их дээд сургууль-1 -Олон нийтийн яамны төлөөлөгч- 1 байна.	Ассамблей чуулганаас 2/3 олонхын саналаар нэр дэвшүүлэн сонгоно.	3 жил, улируулан сонгож болно.	-
9.	ГВАТЕМАЛ	5 гишүүдтэй : -Дээд шүүхийн ерөнхийлөгч, -Хүний нөөцийн дарга, -Сургалт хариуцсан дарга, -Төлөөлөгч, -Шүүгчдийн төлөөлөгч,	Шууд сонгогдоно.	Үндсэн удирдлага байна.	-Конгресс болон Дээд шүүхийн давж заалдах шатны шүүх гишүүдийг сонгон шалгаруулах -зөвлөгөө өгөх, сургалтын албаны дарга нэгжийн бодлогыг тодорхойлж, шүүгчдийг шалгах

10	МЕКСИК	7 гишүүнтэй : -шүүхийн ерөнхийлөгч, -давж заалдах шатны шүүгч-2, -дүүргийн шүүгч-1, -Сенатын төлөөлөгч- 2, -холбооны гүйцэтгэх захирал- 1	Бүх холбогдох байгууллагаас сонгогдоно. 1999 оноос хойш Дээд шүүхийн бүх шүүгчид сонгогдох эрхтэй.	5 жил, улируулан сонгоно.	-Удирдах албан тушаалтан ба бусад шүүхийн шүүгчийг сонгон шалгаруулах, -томилгох, үнэлэх, доод шатны шүүгчдийг соёрхон батлах; -Сургалт зохион байгуулах -Дээд шүүхийн төсөв, захиран зарцуулалт, хориг тавих асуудлууд багтана. -Захиргааны дүрэм журмын дагуу шүүх хяналт тавьж зохицуулалт хийнэ.
11	ПАНАМ	8 гишүүнтэй: -Дээд шүүхийн ерөнхийлөгч, -шүүхийн гишүүн, -ерөнхий прокурор, -захиргааны төлөөлөгч, -үндэсний ерөнхийлөгч	Шууд сонгогдоно.	Урт хугацаанд сонгоно.	-Шүүгч ба яллах дүн шинжилгээ хийх, сонгон шалгаруулах үйл явцын талаар санал өгдөг. -Хууль, шүүхийн захиргааны үйл ажиллагааны талаар албан тушаалтанд зөвлөмж, санал өгнө.
12	ПАРАГВАЙ	8 гишүүнтэй : -Дээд шүүх-1, -Гүйцэтгэх төлөөлөгч -1, -Сенатор-1, -Дэд дарга-1, -Хуульн -2, -хуулийн профессор-1, -Хувийн хуулийн сургууль -1	Төлөөлж буй байгууллагаас ½ санал болгосноор томилогдоно.	3 жил, улируулан шууд сонгоно.	-
13	ПЕРУ	7 гишүүнтэй : -Дээд шүүхээс -1, -Ямнаас-1, -хуульн-1, -хуулийн профессор-1, -Хувийн Их сургуулиас-1, -нийгэмлэгийн төлөөлөгч- 2.	Төлөөлөн удирдах байгууллагуудаас сонгогдсон байна.	5 жил, шууд улируулан сонгоно.	-Дээд шүүх, Төрийн яамтай хамтран шүүгч, прокурорын нэр дэвшигчдийг сонгон шалгаруулах, -батламж жуух бичиг баримт , үнэлгээ хийх аргыг боловсруулах.
14	УРАГВАЙ	7 гишүүнтэй: -шүүхийн сайд -Дээд шүүхийн ерөнхийлөгч, -Захиргааны шүүгч-1, -Хуульн-1, -Ерөнхий прокурор, -Захиргааны прокурор, -Давж заалдах шатны шүүгч	Конгресс нь хууль тогтоогч албан тушаалтныг томилно.	Урт хугацаанд сонгож болно.	-Шүүгч, шүүхийн ажилтнуудын сахилга, хяналт тавих шүүгчдийг шууд томилох,шүүхийн төсвийг боловсруулах.
15	ВЕНЕСУЭЛ	8 гишүүнтэй : -Дээд шүүхээс -4, -Конгрессоос- 2, -Ерөнхийлөгчөөс нэр дэвшүүлсэн-2 байна.	Дээд шүүхийн гишүүдэд төлөөллийн гишүүн байна.	6 жил, улируулан сонгож болно.	-Шүүхийн шүүгчид, төрийн хамгаалалтад хяналт тавина. -Засаг захиргаа, шүүхийн төсвийн удирдлагын зарцуулалтад хяналт тавих эрхтэй.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ:

- The Turkish high council of judges and Prosecutors in the context of judicial Independence and accountability -[http://www.taa.gov.tr/indir/the-turkish-high-council-of-judges-and-puresecutors in-the-context-of-judicial-independence-and-accountability.pdf](http://www.taa.gov.tr/indir/the-turkish-high-council-of-judges-and-puresecutors-in-the-context-of-judicial-independence-and-accountability.pdf) -
- <http://www.oecd.org/corruption/acn/IstanbulJune2012ExpertSeminarProceedingsEN.pdf>
- Constitution of the Republic of Turkey- http://en.wikisource.org/wiki/Constitution_of_the_Republic_of_Turkey
- УИХ-ын Тамгын газар, Судалгааны эмхэтгэл IV боть “Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн эрх зүйн зохицуулалтын зарим асуудалд” харьцуулсан судалгаа Ц.Норовдондог (Ph.D), Б. Буяндэлгэр, Ш. Хишигсүрэн, Ц.Түвшинзаяа, хуудас 140-145;
- Mexico and its Legal System, <http://www.llrx.com/mexicolegalsystem.htm>
- Холбооны шүүхийн тухай хууль, http://www.trife.gob.mx/sites/default/files/LOPJF_ingles%2026_may_2011.pdf
- Латин Америкийн шүүхийн шинэтгэл, Линн Хаммерен,<http://law.wisc.edu/gls/lhdjc.pdf>
- Колумбын Үндсэн хууль, 1991, https://www.constituteproject.org/constitution/Colombia_2005.pdf